

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. oktobra 1895.

Politiški oddelek.

Štajerski Slovenci in deželni zbor.

Kakor je znano, so vlani ostavili štajerski Slovenci deželni zbor, ko so se vse nemške stranke bile zjediniše proti osnovi dvojezične celjske gimnazije. Ta čas se je bila najočitneje pokazala krivičnost štajerskih Nemcev brez izjeme. Vodja konservativne nemške stranke na Štajerskem, Karlon, se je bil postavil na čelo tej zaroti, kar pač nam najbolje dokazuje, da nemški konservativni stranki Slovenci ne smemo preveč zaupati. Da se je vlada ozirala na želje štajerskega deželnega zbora, bi Slovenci tudi še sedaj ne imeli dvojezične gimnazije v Celji in bi jo najbrž morali čakati do sodnjega dne. Slovencem pri taci razmerah ni družega kazalo, kakor ostaviti deželno zbornico v Gradci.

Njih tedanji odločni korak je odobravalo vse slovensko prebivalstvo na Dolenjem Štajerskem. Nemcem pač ni bilo po volji, posebno konservativci bili so jako iznenadeni, kajti niso mislili, da bodo slovenski poslanci imeli toliko poguma. Mislili so, da bodo vse mirno pretrpeli, kakor so tedaj, ko so jih konservativci opeharili za jeden sedež v deželnem odboru.

Nemškimi konservativci se je bila pripetila ne-zgoda, da v kmetski skupini niso imeli več večine brez Slovencev in zatoorej sami niso mogli spraviti nobenega svojca v deželni odbor. Kmetska stranka je bila pripravljena s Slovenci pogajati se glede tega mandata. Nemški konservativci se boječ za svoj vpliv, obljubili, da bodo čez 6 let volili Slovence v kmetski kuriji v deželni odbor, ako podpirajo Slovenci njih kandidata. Slovenci so oddali g. Karlonu svoje glasove in bil je deželni odbornik.

Minolo je šest let. Pri novih volitvah je sreča nemškimi konservativci bila milejša, in zopet so imeli večino v mestni skupini. Nemški konservativci so pa besedo snedli in volili zopet Nemca za deželnega odbornika. 400.000 Slovencev je pa še nadalje ostalo brez de-

želnega odbornika. Seveda takim ljudem na ljubo Slovinci niso mogli več ostati v deželnem zboru.

Neljub je pa bil izstop Slovencev iz štajerskega deželnega zbora tudi koalicijski vladi. Najbolj je pekel grofa Wurmbranda. On je tedaj bil prišel v Gradec in je z njegovim posredovanjem se bila dosegla dotična resolucija. Mislil je na ta način preprečiti dvojezično gimnazijo v Celji. Delal je dvoumno. V ministerstvu se ni upal z vso odločnostjo upirati tej gimnaziji oziroma izstopiti, ako bi njegove besede nič ne izdale, in je mislil svoj namen doseči po ovinkih, a dosegel je le, da so Slovenci izstopili iz štajerskega deželnega zbora in so se tako krivice, ki jih delajo štajerski Nemci Slovincem, svetu razkrile.

Štajerski deželni zbor sedaj ni več zastop vse dežele štajerske, ker tretjina prebivalcev v njem ni zastopana. Te razmere so nenaravne in gotovo ne bode nobena parlamentarna vlada mogla trpeti, da bi to dolgo trajalo. Prej ali slej se bodo začela pogajanja za vstop Slovencev v deželni zbor. Posebno bodo pa še hrepeneli nemški konservativci, da bi se Slovenci povrnil.

Celjska dvojezična gimnazija jih je pripravila pri volilcih ob veljavo. Da niso v deželnem zboru glasovali proti njej, bi še ta stvar ne bila dobila nobenega pomena. Tako so pa tudi kmetje nemški jeli misliti, kdo ve za kake nemške koristi da se gre, in ne morejo odpušiti svojim poslancem, da so v državnem zboru drugače glasovali. Nemški nacionalci po deželi sedaj pridno rujejo proti konservativcem in prav lahko se pripeti, da poslednji zgube večino v kmetski skupini in zgube svojega deželnega odbornika, ako Slovencev ne bode v deželnem zboru, da bi jih podpirali.

Slovenski poslanci so se že odločili, pod katerimi pogoji pojdejo v deželni zbor. Njih želje niso pretirane. Ne zahtevajo razdelitve deželnega zastopa, niti šolskega sveta, niti razdelitve politične uprave. Njih želje so v primeri z željami tirolskih Italijanov, katere liberalci vedno zagovarjajo, jako skromne.

Pred vsem zahtevajo, da naj se zagotovi Slovincem jeden sedež v deželnem odboru in deželnem šolskem svetu. Slovenski poslanci niti ne zahtevajo, da se katero dosedanjih deželnooborniških mest prepusti Slovincem, zadovoljni so celo, če se število odbornikov pomnoži. Zahteva Slovencev je pač le pravična. Tretjina prebivalstva štajerskega je slovenska, a sedaj nimajo nobenega deželnega odbornika. Prav za prav bi že pri sedanjem številu deželnih odbornikov Slovenci morali imeti dva. Vidi se torej, da smo jako skromni, če se zadovoljimo le z enim. Štajerski deželni šolski svet ima pa odločevati tudi o slovenskih šolah in je torej krivično in nepostavno, če ni v njem nobenega Slovenca, ki bi branil slovenske pravice.

Nadalje zahtevajo Slovenci, da se ne sklene zakon, po katerem bi se okrajnim šolskim svetom vzele vse pravice glede imenovanja učiteljev. Štajerski Nemci hočejo namreč s posebnim zakonom izročiti vse dotične pravice deželnemu šolskemu svetu, da bi potem lahko preganjal po svoji volji slovenske učitelje. Slovenci se torej moramo že iz interesov za narodni obstanek braniti takemu zakonu.

Nadalje Slovenci zahtevajo, da se vpelje na nižji deželni gimnaziji v Ptuji in v deželni vinarski in sadjarski šoli v Mariboru slovenski učni jezik. Ti dve šoli sta namenjeni pred vsem za Slovence in zato moramo Slovenci zahtevati, da se na njih razlaga v slovenščini. Nemci se bodo seveda temu najbolj upirali. Koliko boja je bilo za celjsko dvojezično gimnazijo, še huje se bodo pa štajerski Nemci upirali ptujski, ker imajo odločitev v svojih rokah, ker je deželna. „Tagespost“ piše, da Nemci ne pojdejo skozi ta kavdijsko iglo. Mi sicer tudi ne pričakujemo, da bi se štajerski Nemci precej udali, a če Slovenci ostanejo stanovitni, bodo pa naposled le dosegli, kar žele. Gospodje na Dunaji bodo o stvari drugače sodili in vlada pa lahko vpliva precej tudi na razmere v Gradci. Tako je vladi vsak čas mogoče odtrgati Nemcem mandate južnoštajerskih mest in trgov. Veleposestniki tudi ne stoje na nemškoradikalnem stališču. Zato ni povse nemogoče, da se razmere v Gradci nekoliko premene, ako bodo le gospodje na Dunaji porabili svoj vpliv. Pred vsem pa je treba, da Slovenci ostanemo vztrajni, drugo bode že prišlo samo po sebi.

Izjava grofa Badenija o programu nove vlade.

V torek je grof Badeni pojasnil v državnem zboru svojo politiko. Izjavil je, da ne bo podal daleč segajočega programa, pač pa vse, kar je potrebno, da pojasni stališče vlade, katerih napačnih potov neče nastopiti in katera sredstva rabiti, da doseže svoj namen. Naloga vlade je pred vsem, ustvariti pogoje, da veliki stroj državne uprave deluje pravilno, pravočasno in neovirano. Ker pa je to le tedaj mogoče, ako vsi v jedno avstrijsko celoto združeni narodi živijo v miru mej seboj, zato se

bo vlada ustavljala vsem pojavom, kateri bi kalili ta mir ter bo z jednako odločnim, kakor blagohotnim ravnanjem delovala, da se ta mir doseže. Vlada bo krepka pospeševala državne koristi, avstrijski duh in njegove tradicije ter upa, da bodo avstrijski narodi pod to zastavo hodili za jedino, blagohotno in ob enem odločno vlado. Pri tem sta za zbornico in tudi za vlado merodajni dve vodilni načeli. — Ako se bodo stavile dejansko opravičene in razvoju sedanjih razmer primerne, v mejah državnopravne, finančne in gospodarske dovoljenosti suka-joče se zahteve po zakonitem potu, našle bodo pravično in blagovoljno uvaževanje. Toda to naj se zgodi le tako, da se bo dostojno oziralo na kulturo nemškega naroda, kateri zgodovinsko in tradicionalno že mnogo let sveti drugim narodnostim. Nato Badeni določi stališče vlade nasproti češkemu vprašanju. Vlada popolno zaupa češkemu narodu, se vzdrži vsacega očitanja, ter je, zidajoč na sijajno skazani patrijotizem češkega naroda, njemu pokazala prvi dokaz svojega zaupanja. Odstranjenje izjemnega stanja ni nobena koncesija, marveč podlaga, da se na njej zgrade normalne razmere; v tem smislu upa vlada na podporo češkega naroda in njegovih zastopnikov. Nasproti strankam v zbornici je vlada popolno prosta in hoče ostati tudi v prihodnje. To pa ni tako umeti, da bi se vlada približala sedaj jedni, sedaj drugi stranki, marveč te besede pomenijo, da hočemo mi voditi in ne dati se drugim voditi. V tem ni nikake prevzetnosti, marveč je le teoretično in praktično pravo načelo. Na podlagi brez-pogojnega vzdrževanja tega načela je on s svojimi tovariši prevzel vlado, katera nosi odgovornost za zakon in red in ima zato tudi pravico in dolžnost voditi.

Mogočna, domoljubna, solidarno delujoča Avstrija, to je naš namen. Vlada se pri tem zanaša vzlasti na stranke, ki so združene na etični podlagi in ki so zmožne zasledovati idealne namene, če tudi s praktično podlago. Vlada si pa pridržuje, da bo vravnala svoje razmerje do strank ne le po njih namenih, ampak tudi po njih sredstvih in potih, ker resna in poštena vlada ne bo nastopila brezplodnih, od civilizacije odvrčajočih in v uničenje človeške družbe vodečih potov, marveč se bo trudila, da tudi drugim onemoči taka pota. Vlada poudarja pomen vere v državnem življenju in pomen gojitve verskega čuvstva in nravno-verske vzgoje vzlasti pri mladini. Napčno pa bi bilo, tolmačiti te besede tako, kakor da bi vlada zastopala reakcionarne tendence. Vlada bo imela vedno pred očmi gospodarska vprašanja ter se ozirala zlasti na gospodarsko slabejše dežele na severu in jugu. Gledé načrta za delo poudarja izjava potrebo, da se proračun reši še to leto, nadalje kot glavno nalogo obnovitev pogodbe z Ogersko, pri čemer se zanaša na domoljubno sodelovanje vseh strank.

Izjava napove predlogo o volilni reformi ter poudarja, da je ta predloga prosta vsake ozkosrčnosti in da se bo kot celota predložila zbornici. Nadalje se bo vlada trudila izboljševati socijalno stanje nižjih stanov. Davčna preosnova se bo hitro nadaljevala na podlagi sedanjih